

Handledning till filmen:

Det är lätt att bli lurad

Material för årskurs 6–9 i anpassad
grundskola.

Syfte och målgrupp

Gängrelaterad brottslighet och våld ökar i Sverige och kriminella aktörer rekryterar allt yngre barn. Ofta är det barn och unga som redan känner sig utanför eller som söker sammanhang. De kan lockas av att få pengar, status och tillhörighet. Alla kan dras in, men vissa grupper kan vara mer i riskzonen. Det gäller särskilt barn och unga med funktionsnedsättning.

Syftet med materialet är att ge unga i anpassad skola kunskap om vad brott kan vara, hur de kan bli rekryterade till att utföra brott och hur man kan säga nej. De får reflektera över dilemman, samtala om möjliga lösningar och sätta sig in i situationer med stöd av budskapen i materialet.

De får också möjlighet att träna på samtal och på att ge och ta plats. Materialet riktar sig till unga med intellektuell funktionsnedsättning i årskurs 6–9.

Innehåll

Materialet innehåller en film med tillhörande handledning. Filmen består av olika scenarion som beskriver hur rekrytering av barn och unga till kriminalitet kan gå till. Till filmen finns övningar och bildstöd för att eleverna ska kunna diskutera och reflektera över vad som sker i filmen och hur de kan agera.

Förberedelse

Tidsåtgång: 2 x 45–60 min.

Går att genomföra med en paus mellan, eller dela upp på olika dagar.

Till handledningen finns bildstöd och övningar att skriva ut eller visa på en stor skärm. Bildstöden är ett visuellt kommunikationsstöd som innehåller bilder och enkel text för att förklara filmen och övningarna. De bygger på att alla deltagare ser. Om så inte är fallet, kan de förklaras muntligt genom att beskriva vad varje bild återspeglar från filmen.

Bildstöd:

- Brottsliga saker
- Introduktionsfrågor
- Ordförklaring
- Så här gör kriminella
- Kom ihåg
- I mobilen
- På skolan
- Frågor på skolan

Övningar:

- Avsluta meningar
- Samtalskort

Lokalen:

- Whiteboard eller en stor tavla/skärm med skrivverktyg.
- Projektor eller en stor skärm för att visa filmen.
- Utrymme i lokalen för att göra övningar i mindre grupper.

Att tänka på

Materialet kan väcka frågor, oro och starka känslor. Förbered ungdomarna genom att låta dem få möjligheten att ställa frågor eller dela med sig av sina tankar och egna erfarenheter efter passet, om de inte vill göra det under tiden.

Materialet ska stärka de unga i att veta hur de kan agera för att inte hamna i farliga situationer. Det är dock viktigt att belysa att det är vuxnas ansvar att hjälpa dem som råkar illa ut.

De vuxna som ansvarar för att genomföra övningarna behöver avgöra vad i materialet som är lämpligt att använda för gruppen, samt på vilket sätt. Ha gärna en dialog inom verksamheten om vad ni ska göra om oroväckande information kommer fram. Det kan även vara bra att informera vårdnadshavare om ämnet.

Dessa budskap används och upprepas i utbildningsmaterialet:

- Du kan alltid säga nej.
- Du kan alltid gå därifrån.
- Du kan alltid blockera.
- Om något känns fel: prata, sms:a, ring till en trygg vuxen direkt.
- Det är lätt att bli lurad.
- Du har inte gjort något fel som som berättar.

Genomförande

Del 1

Tankekartor

Material: Whiteboard eller annan stor skärm, skrivverktyg.

Bildstöd: Brottsliga saker, Ordförklaring.

Tidsåtgång: 10 min

Så här kan du genomföra övningen:

1. Skriv ordet **Brott** i mitten på tavlan. Låt eleverna reflektera och fritt associera till begreppet. Vad tänker eleverna på när de hör ordet? Skriv upp deras förslag på tavlan.
2. Använd bildstödet **Brottsliga saker** och gå igenom de olika delarna tillsammans.
3. Att samtala om: Stämmer de överens med det eleverna lyft fram? Vad tänker de på när de hör och ser orden och bilderna? Känner de igen dem?
4. Använd bildstödet **Ordförklaring** och gå igenom begreppen. Låt gärna eleverna vara delaktiga i att läsa upp dem.

Film

Material: Projektor eller storbildsskärm

Bildstöd: Så här gör kriminella, Introduktionsfrågor samt Kom ihåg.

Tidsåtgång: 20 min

Så här kan du genomföra övningen:

1. Titta på första delen i filmen. Pausa filmen vid 00.40 min.
2. Använd bildstödet **Så här gör kriminella**. Gå tillsammans igenom materialet steg för steg.
3. **Bikupor**: Dela in eleverna i mindre grupper eller i par. Låt dem reflektera och diskutera alla eller några av dessa frågor med hjälp av bildstödet.

Introduktionsfrågor:

- Vad menas med att vara kriminell?
- Vad menas med att hota?
- Vad menas med att bli lurad?
- Hur kan man veta att någon ljuger?

4. Samla eleverna och gå igenom deras svar tillsammans.

Använd bildstödet Kom ihåg. Gå igenom budskapen tillsammans. Låt gärna ungdomarna vara delaktiga i att läsa upp dem:

- Du kan alltid säga nej.

Du kan alltid gå därifrån.

- Du kan alltid blocka.
- Om något känns fel: prata, sms: a eller ring till en trygg vuxen direkt.
- Det är lätt att bli lurad.
- Du har inte gjort något fel som berättar.
- Genomgång av scenariot med stöd av materialet.

Film

Material: Projektor eller storbildsskärm

Bildstöd: I mobilen och Kom ihåg. Samtalskort.

Tidsåtgång: 30 min

Så här kan du genomföra övningen:

1. Titta på nästa del i filmen, start vid 00.40 min.
2. Pausa filmen vid 02.10 min.
3. Gå igenom scenerna i filmen med hjälp av bildstödet I mobilen.
4. Övning med samtalskort.

Övningen bör göras med ledning av en vuxen i stor grupp.

Samtalskortet kan antingen delas ut till eleverna eller läggas i en hög i mitten. En vuxen eller en elev läser ett kort med en fråga.

Eleverna reflekterar tillsammans kring svaren på frågorna.

5. Titta på filmdelen igen om ni behöver. Samtala om avslutningen med hjälp av bildstödet I mobilen. Vad valde Adam i filmen att göra?
6. Använd bildstödet Kom ihåg för att gå igenom budskapen igen. Låt gärna ungdomarna vara delaktiga i att läsa upp dem.

Del 2

Film

Material: Projektor eller storbildsskärm,
Bildstöd: På skolan, Frågor på skolan och Kom ihåg.
Skrivövning: Avsluta meningar.

Tidsåtgång: 30 min

Så här kan du genomföra övningen:

1. Titta på nästa del i filmen, start vid 02.10 min.
2. Gå igenom scenerna i filmen med hjälp av bildstödet På skolan.
3. Bikupor: Dela in ungdomarna i mindre grupper eller i par. Låt dem reflektera och diskutera dessa frågor med hjälp av bildstödet Frågor på skolan:
 - Finns det saker som du skulle vilja ha som andra har?
 - Hur känns det att inte ha pengar till det du vill ha?
 - Är det farligt att tända eld på saker? Vad skulle kunna hända?
4. Samla eleverna och välj om ni går igenom reflektionerna tillsammans eller låter dem vara individuella.
5. Titta på den sista delen i filmen igen om ni behöver, start vid 02.40 min.
6. Samtala om slutet på filmen med bildstödet På skolan. Vad valde Adam i filmen att göra?
7. Använd bildstödet Kom ihåg för att gå igenom budskapen igen. Låt gärna ungdomarna vara delaktiga i att läsa upp dem.
8. Dela ut skrivövningen Avsluta meningar till eleverna och låt dem fylla i. Uppgiften är kopplad till huvudbudskapen från övningen innan.

Rollspel

Material: En väska och en mobiltelefon.

Bildstöd: Kom ihåg.

Tidsåtgång: 30 min

Så här kan du genomföra övningen:

1. Använd bildstödet Kom ihåg för att gå igenom budskapen igen. Låt gärna ungdomarna vara delaktiga i att läsa upp dem.
2. Pedagog läser upp scenariot: En elev är på väg till skolan. En äldre elev på samma skola kommer fram till personen och säger: "Du kan få en ny mobiltelefon av mig om du vill. Men först måste du ta med en väska och lämna den till en person i en lägenhet lite längre bort. Sen kan du få den nya telefonen. Okej?"
3. Pedagogen spelar den äldre eleven med en mobiltelefon och en väska.
4. Låt de elever som vill spela eleven, prova hur de kan agera vid en sådan situation med utgångspunkt i budskapen.
 - Vända och gå därifrån.
 - Säga: "Nej, jag vill inte!"
 - Gå därifrån till en trygg vuxen på skolan och berättar vad som hänt (om möjlighet finns, kan ytterligare en vuxen i rummet spela den rollen).
 - Gå därifrån och ringer eller sms:ar till en trygg vuxen och berättar vad som hänt.

Avslutning

- Samla eleverna och låt dem reflektera tillsammans eller enskilt.
- Fånga upp om de har några funderingar och frågor kring ämnet?
- Vad har de lärt sig, vad var nytt och vad visste de innan?
- Var det något i filmen som fastnade hos dem? Var det något budskap som de kommer ihåg extra mycket?
- Var det någon övning som de tyckte var bra?

Mer information och material

Samlad kunskap från Brottsförebyggande rådet om barn och unga i kriminella nätverk samt former för att förebygga.

[Barn och unga i kriminella miljöer \(bra.se\).](#)

Information om varningssignaler samt hur det går till när kriminella utnyttjar barn.

[Unga i riskzon för gängkriminalitet \(polismuseet.se\).](#)

Rekryteringen av barn och unga till kriminalitet har flyttat över från fysiska platser som torget och skolgården till den digitala världen.

[Digital rekrytering av barn och unga till kriminalitet \(polisen.se\).](#)

Material där eleverna får kunskap om hur det kan gå till när barn och unga dras in i kriminella gäng och vilka konsekvenser det kan få. Från årskurs 4 och uppåt i ordinarie skolan.

[Min bästa vän. Övningsmaterial \(polismuseet.se\).](#)

Material från Rädda barnen, för barn mellan 9–12 år. Om att berätta när något känns fel.

[Bra och dåliga hemligheter. Övningsmaterial \(raddabarnen.se\).](#)